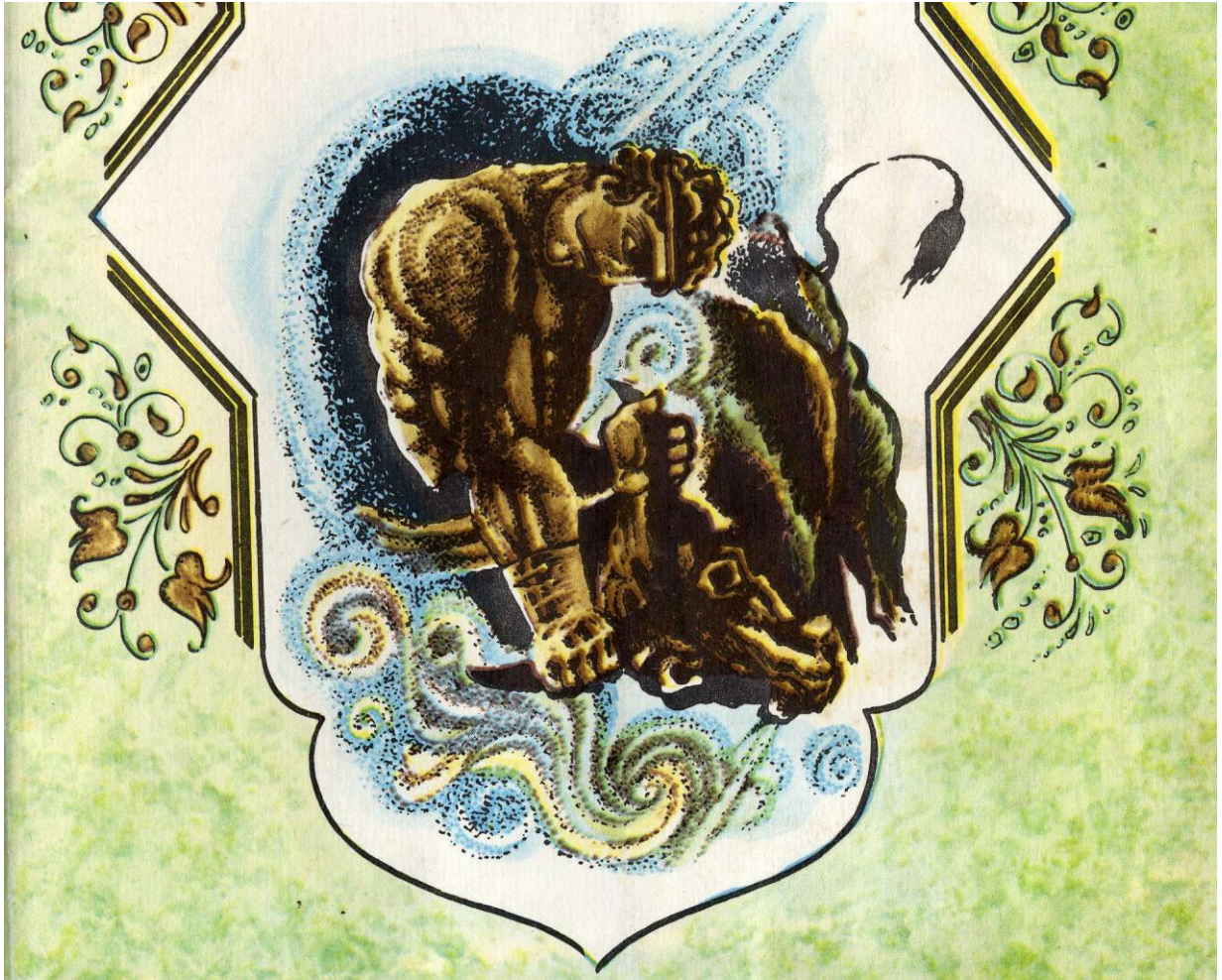

TEYMUR ELÇİN

OĞUL BUĞAC

BAKI. GÖNCLİK. 1988

Dünən də, bu gün də
sabaha məxsusdur.

Müəllif.

Dədəm Qorqud!

Aşığı babam, ozan babam,

Mənim ölməz dastanımı

Yazan babam!

Uzaq, dilsiz əsrləri

Danışdıran,

Elimizin, dilimizin

Gur çeşməsi.

Məşəl tutub

Zülmətləri alışdıran

Nur qaynağı, nur çeşməsi

Babaların ulusu, Babası!

Sənə borclu

Oğuzların hər ulusu,

Obası!

Deyiləni yazan babam,

Ad verib—ad yaraşdıran,

İgidləri yarışdıran,

Küsənləri barışdıran,

Yazılanı pozan babam!
Olmayıbdır oğuzların
Qışı sənsiz, yazı sənsiz,
Keçməyibdir məclisləri,
Toyu sənsiz, yası sənsiz,
Qorqud babam!

Dar günündə el-obanın
Məsləhəti,
İti ağı, cəsarəti
Səndən gəlib.
Cahıllar da, ahıllar da
Hər yaxşını səndən bilib.
İzin qalıb, Qorqud babam,
Sehirli, sirli aləmdə.
Şərbət kimi sözün qalıb
Bu gün mənim piyaləmdə.
Bağladığın kitab mənim,
Çaldığın o rübab mənim,
Səni məndən soruşsunlar,
Hər suala cavab mənim,
Qorqud baba!

Dədəm Qorqud
Qobuz çaldı, saz götürdü,
İgidlərdən boy boyladı,
Söy söylədi...

Yuxum qaçdı...

Karvan çəkdi
Gözəlliklər dünyasına,
Oğuzların qeyrətindən,
Adətindən, şöhrətindən
Söhbət açdı.

Olmuşları, keçmişləri
Saldı yada.

Dağlar verdi əks-səda,
Oğuz eli nəğmələndi,
Gözəlləri cilvələndi.
İgidlərin özü köçdü,
Adı qaldı bu dünyada.

Nağıl-nağıl,
Nəğmə-nəğmə gəzir eli
Dədəm Qorqud.

Danışdığı
Gözlərimdə ilğım-ilğım,
Bulud-bulud...

Yığışıbdır dağ düşündə
Elim, obam.

Eşidirəm:

Çalır ozan — Qorqud babam.

MUŞTULUQ

Səhər hələ yuxudaydı,
Çıxmamışdı dan yerinə,
Hələ günəş gəlməmişdi
Qırmızı meydan yerinə.
Xəbər çatdı Dirsə xana:
—Nə yatmısan,
Tez dursana?!
Oğlun olub!
Muştuluq ver!

Günəş doğdu,
Sevindi göy,
Sevindi yer.

Dik atıldı
Yatağından Dirsə xan.
Muştuluqçu al geyəcək,
Muştuluğu versə xan.

İşıq gəldi
Dirsə xanın gözlərinə,
Oğul sözü
Güc gətirdi dizlərinə.
Dünya ona verilmişdi!
İgidlərlə
Ova çıxdı, ov ovladı.
«Oğul!» —deyib
Mağar qurdu, toy toyladı.
Dünya ona verilmişdi!

Muştuluğu verdi xan:
Al qaftan, qızıl kəmər,
Sürü qoyun, üstəlik
Yeddi kəhər,
Yeddi nər.

Elat toy-bayram etdi,
Cavanlar yallı getdi,
Bir gün şərbət payladı
Əli xınalı qızlar,
Beli gümüş toqqalı,
Dili xeyir-dualı,
Başı cunalı qızlar...

Dədə Qorqud yaxşı deyib:
At ayağı, ozan dili
Çapıb gedər,
Dalda qoyar ayı, ili.

Dirsə oğlu
Tez böyüdü, tez boy atdı.
On yaşında
Xəncər taxdı, at oynatdı.
Gəzdirdiyi yaydı, oxdu.
Qoç olsa da, adı yoxdu.

Hər oğulun
Hünərini görsün gərək
El-camaat.
Qorqud baba özü gəlsin,
Tərif desin, o versin ad.
Keçdi aylar,

İllər ötdü,
Neçə bahar
Gəlib-getdi.
On beş yaşa çatdı oğul,
Anasına şəkər, noğul,
Atasına igid, əsgər,
Ana üçün şirin yuxu,
Ata üçün yaraq, xəncər.
On beş yaşa çatdı oğul.
At belinə hər yatanda,
Yay çəkəndə, ox atanda,
Göydən yerə endirəndə
O quşları,
Hünərinə mat qalırdı
Tay-tuşları.
Yıxılmırdı,
At üstündən
Səndələyib yıxılında
Yaşıdları.
Qayalara qonurdu o,
Bala qartal olurdu o.
Ana görüb yalvarırdı:
—Qıyma bizə, canım oğul!
Yıxılırsan
Dərin-dərin dərələrə,
Neynərəm mən?!
Qarğalara, quzğunlara
Yem olarsan,
Neynərəm mən?!
Ata görüb öyünürdü:

— Qorxma, oğul!
Qıy vurmağı
Qartallardan
Öyrən, oğul!
Qayalarda
Qartal doqul!

DAĞ DÖŞÜNDƏ

Dağ döşündə meydan qurub
oğuzlar.

Qoç igidlər burda tez-tez
güləşər,

Gah nizələr, gah qılınclar,
toppuzlar

Cavanların al qanına
bulaşar.

Kim basılsa, bu yerləri
tərk edər,

Oğuzların arasında
görünməz,

Yazılmamış bu qanunu
dərək edər:

İgid ölər, torpaqlarda
sürünməz.

Qızlar burda özlərinə
yar seçər,

Ürəyində əhd-peyman

bağlayar,
Uğursuzlar bu meydandan
yan keçər,
Öz dərдинə için-için
ağlayar...

Meydan bu gün oğuzlarla
doludur,
Ağ çadırda var-gəl edir
Dirsə xan.

Meydan tutub ad istəyən
oğludur.

Necə dözər onu qurban
versə xan?!

Qırx igidi durubdur
sağ-solunda
Arxasında—dəstəbaşı
«Pezəvəng».

Xan əmr etsə, baş qoyarlar
yolunda

Ondan ötrü hər birisi
şir-pələng.

Meydanbaşı car çəkir.

Bu gün burda qanlı toy var

Yığışıb bütün elat.

Döyüşəcək Dirsə oğlu.

Yaddan çıxıb zarafat.

İynə atsan yerə düşməz,

Qayalara çıxan kim,
Bardaş qurub oturan kim,
Ayaq üstə baxan kim...
—Başlayırıq, camaat!
Buğa indi gələcək...
Carçı qaçır.
Dirsə oğlu qalıb tək!...
Gətirirlər
Dəmir-zəncir vurulmuş,
Üç ay qabaq burulmuş
Qara, qızmış buğanı.
Meydan qalxır,
Uğuldayır bir anda,
Qiyyə qopur Qara buğa
Zəncirini qıranda.
Buğa cumur,
Elə bil ki, dəyəcəkdir
Dağ-dağa.
Dirsə oğlu
Qabağından sovuşur.
Dayanıb baxır buğa,
Gözləri—qan çanağı.

—Bax, indicə

Buynuzuna alacaq...

—Aman Allah!..

Uşaqdır, uşaq!..

Dözə bilmir Dirsə xan,

Çıxır çadırdan.

Buğanın buynuzları

Xəncər kimi itidir.

Ağıl xəncərdən iti,

Tale ona mütidir.

Vay o günə:

Buğaların

Qabağından qaçasan,

Can qiymayıb qorxasan,

Qollarını açasan!

Vay o günə!

Qorxudan dəhşət doğur,

Qorxu aldadır, boğur,

Yalan, böhtan doğurur,

Aparır xəyanətə...

Buğa cumur,

Dizin çökür qəzəbdən,

Buynuzları
Mərmər daşı yoğurur.
Meydan qalxır,
Uğuldayıb oturur.
Oğul qoymur
Buğa qalxa yerindən,
Dik alnına
Yapışdırır yumruğu.
Heyvan canı hayında,
Yer süpürür quyruğu.
Meydan qalxır,
Nəfəs alır dərindən.
Dirsə oğlu
Sürütləyir buğanı,
Quyruğundan yapışıb,
Buğada hal qalmayıb,
Fırxırır, xırıldayır
Gəl oğlanın əlində

Xəncərn parıldayır.
Qırxlar qırxını sayır.
Hamısının elə bil
Kürkünə birə düşüb.
Yekəqarın Pezəvəng
Yazıqlaşıb, büzüşüb.

— Uşaq deyil,

Nərdi bu!

— Qəribə hünərdi bu!

— Bu oğlanla

Aslanlar da bacarmaz!

— Yavaş danışın bir az!..

Çoxalır pıçıltılar.

— Dirsəyə batmaq olmaz!..

— Yo-ox! Ola-ar!

Hələ çarə var.

— Vaxt çatıb, yatmaq olmaz!

— Qara donlu

Əmanəti gözləyir.

Çadırdadır Dirsə xan.

Az qalır sinəsindən

Çıxıb qaça ürəyi.

Oğuldur indi oğlu,

Gözünün ağ-qarası.

Oğuzların dirəyi,

Onun bürcü, qalası!

Alqış deyir Pezəvəng:

— Xan babamız! Nə dərdin!

Oğul çatmaz oğluna.

Yaman gözlər kor olsun,
Zaval dəyməsin ona!

Buğa qaçır,
Quyruğunu itirib.

Alqış qopur:

Dirsə oğlu

Döyüşünü bitirib,

Yellədir sağ əlində

Buğanın quyruğunu.

— Dirsə oğlu, var ol! Yaşa!

— Oğulsan, oğul!

And içirəm: ölənəcən

Sənə qulam, qul!

Qırxımız da səndən ötrü

Keçərik başdan.

Sən yaxınsan, sən əzizsən

Bizə qardaşdan.

— De görüm bir, igidlər də

— Qul olarmı heç?

Qul satılar, alınar qul—

Bir az tez, ya gec!..

Qorqud babam deyir belə.

Pezəvəngin qulaqları

Alışıb-yanır.

Xan oğlunun sözlərini

Deyəsən qanır.

Ürəyindən xəncər kimi

Keçir ağrılar.

«Duyub nəşə, xana desə

Qıracaq bizi...

Bu küçüyün qabağına

Kim çıxacaq, kim?

Qara buğa yıxmayanı

Kim yıxacaq, kim?!»

— Xan oğlu, xan!

— Eşit, inan,

— Sizə quluq biz.

— Sənsən indi ümidimiz,

— Sənsən bəxtimiz!

Qırxlar qalxıb şükr eləyir.

Qarışıb xeyirlə şər.

Min üzü var xəyanətin,

Vaxtında görmür bəşər...

Ertəsi gün
Dədə Qorqud
Cəm elədi Oğuzu,
Mizrab vurdu,
Dilləndirdi qobuzu:

— Buğac deyin
Bu igidin adına,
Dara düşsə,
Tanrım yetsin dadına.

Ömür deyib,
Aydan, ildən bac alsın.
Mən ad verdim,
Adı ilə qocalsın.

Xatın ana
Qurban desin boyuna.
El yığışsın
Ər Buğacın toyuna.

Oğuzlara
Arxa olsun, enməsin.
Ocağında
Odu qalsın, sönməsin.
Oğuz eli!
İgidlərin var olsun!

Tanrım özü
Üstünüzdə yar olsun!

Dədə Qorqud
Dinlik dilər sizlərə,

Sevinc gəlsin
Qan-yaş tökən gözlərə.

OVDA

Hələ quşlar oyanmayıb
yuxusundan,
Hələ günəş yandırmayıb
dan yerini.
Xan arvadı yola salır
dua ilə
Ova gedən qoç oqlunu,
xan ərini.
Tələsirlər igidləri
Dirsə xanın.
Bilən yoxdur niyə tutub
Hirsi xanın.
Söyür tez-tez o özünü,
öz zatını,
Qamçılıyır sədaqətli
boz atını.
Bilən yoxdur kimə tutub
hirsə xanın.
Yerlə gedir qaşqabağı
Dirsə xanın
— Ata, niyə qəzəblisən,
nə haldı bu?
Susur, Dirsə...
Söylə, ata, doğrusunu.
Nədən belə

Acıqlısan, fikirlisən?!
Nəsə olub,
Ata. məndən gizlədirsən...
Yol gedirlər ata, oğul.
Aralığa çöküb sükut.
Göylər aydın, günəş doğub,
Dirsə xanın
Gözlərində qara bulud.
Arxasınca gəlir qırqlar—
İgidləri.
Elə bil ki, ov tutublar
Diri-diri.
Dəstədo o gülən kimdir
Harın-harın,
At üstündə yırğalanan
Yekəqarın?!
Danışırılar xısın-xısın
Hərzə-hərzə.
Geri dönüb baxır Buğac,
Canlarına düşür lərzə.
Atlar gedir, atlar çapır...
Xan hər sözü göydə qapır:
Qırx qız... Buğac...
Qeyrət... Xatın...
Çapın, qovun, igidlərim

Vurun! Atın...

Cumdu Buğac..

Yurdun gözü yolda qalıb,
Nigarandır,

Xan arvadı Zübeydənin
Bağrı qandır.

—Bu gün üzüm gülmədi heç
Mənim, qızlar.

Kəsilsin qoy süd damarım,
Nədən sızlar?

Yer tapmıram mən özümə,
Heç bilmirəm bu hal nədi?

Həccə gedənlər qayıtdı,
Ova gedənlər gəlmədi!

—Darıxma sən, xatın bacı,
Şərbətinə qatma acı.

Gələcəklər

Bizim şahin qanadlılar,
Gələcəklər yelatlılar!

— Elə bil ki, Nazlı qızım,
Bıçaq batır kürəyimə.

Xəbər yoxdur gedənlərdən,
Nəsə damıb ürəyimə,

Yaxşı heç nə gözləmirəm
Ceyran-cüyür güdənlərdən.

Dil-dil ötür incəbel qız:
Dərdin əlaq, xan anamız,

Zübeydəmiz!

Atlanaqımı?

Nə istəsən, de—edək biz.

— Hə, atlanın!

Qırxınız da!..

Çıxaq yola...

Nazlı gördü
Üfüqdəki tozanağı.
Qışqırdı tez,
Harayladı Gülyanağı:
— Ay qız, ay qız! Baxtımız var...
Qayıtdılar!..
Odur, çapır yelatlılar...
Gözü yolda,
Var-gəl edir xan arvadı.
Öz-özünə deyir, yanır:
—Hanı Ağ at?.. Hanı Buğac?..
Öz sözündən alovlanır.
Nə olubdur Dirsə xana
Gözlərini dikib yerə?!
Halı varmı arvadının
Sualına cavab verə?!
— Bir yaxın gəl,
Başım baxtı,
Evim taxtı!
Gözüm açıb gördüyüm,
Könül verib sevdiyim,
Dirsə xan!
Yaxın gəl!..
Səhər durdun,
Çıxdın ova,
Atlarını qova-qova
Köksügözəl dağa tərəf
İki getdin,
Bir gəlirsən?!

Oğlum hanı?!
Çıxsın mənim
Bu gözlərim,
Dirsə xan!
Nədən oğlum
Görünməz, de?!
Bağrım yanar.
Parçalanar.
Arzu ilə tapdığımız
Oğlumdan bir
Xəbər söylə,
Tez, Dirsə xan!
Qarşı yatan Ala dağdan
Uçurdunsa,
Axıb gedən yüyrək suda
Axıtdınsa,
Aslanlara,qaplanlara
Yedirdinsə,
Söylə mənə!
Qara donlu düşmənlərin
Əlindəyə,
Sən de, bilim,
Qoşun çəkim,
Özüm gedim.
Oğlumuzun qatilini
Özüm tapım,
Parçalayım,
Özüm didim.
Yaralanıb
At belindən enməyincə,

Qol-bud olub
Yer üstünə düşməyincə
Əl çəkmərəm
Mən bu yoldan.
Oğlum sağsa,
Onu tapıb qayıdaram,
Qan tökmərəm.
Buğacımdan xəbər söylə,
Söylə mənə,
Qlra başım qurban sənə!
Dirsə xanın
Dərdi böyük, dağdan ağır.

Elə bil ki,

Üzərinə oxlar yağır.

Qamçılایr Köpüklənən

Boz atını.

Eşidən yox

İçindəki fəryadını.

Dözə bilmir

Zübeydənin sözlərinə,

Baxa bilmir

Arvadının gözlərinə.

Çığırır xan,

Yer-göy əsir çığırtıdan:

— Yolumdan qaç!
Yoxdur oğlum!
Yoxdur Buğac!..

QALX, GEDƏK!

Daş üstündə əyləşib
Fikrə gedib Dirsə xan.
Nə eşidir, nə görür,
İçi yanır bayaqdan.
Düşüncələr ilan tək
Qıvrılıb boğur onu:
Buğacını oxlayıb
Öldürməsi doğrumu?
Yuxudur, yoxsa gerçək
Dağlarda səhərki ov?!
Hara tələsirdilər,
Nə idi o qovhaqov?!
Qırqlar pıçılдаşırdı,
Hərdən söz atırdılar,
Birini alırdılar,
Beşini satırdılar.
«Qorxurmuşlar deməyə...
Görən də var... gözüynən...»

Dirşə xan dəli kimi
Danışır öz-özünən.
«Hansı dedi bu sözü:
«Buğac deyil, buğaydı».
Anası gərək onu
Oğlan yox, daş doğaydı!
Nə günə qoydun məni?!
Demirsən cəzandı çək?!
Namussuz yaşamaqdan
Daha yaxşıdır ölmək!»
Xan susur, ayılmayıb
Ağır yuxudan hələ.
Geyinib namus donu
Xəyanət qurub tələ,
— Dirşə xan! Gedirik, qalx!
Buğacdən qurtarmışıq,
Səninlə də qurtaraq!
Qırqlar gəlib qabağa
Hırıldayır Pezəvəng:
— Tələsirik, bağışla,
Yol uzaqdır, dur, gedək.
Qonşumuz nigarandır
Bu günü gözləyir bərk.

Xan qalxır
Ağır-ağır,
Yarı fikirli, dalğın
Süzür qırxları bir-bir,
Dodaqları titrəyir.
— Tələsin, yol üstəyik!
Xəncəri də tez alın!
Bozatla bir yüyürsün,
Başaçıq, ayaqyalın!
Yuxudurmu gördüyü,
Necə inansın buna?
Zübeydəyə cavab ver,
Necə qıydın oğluna?
Dirsə xan əlləriylə
Üzünü örtür bir an...
Qollarını bağlayır
Dörd «igidi» arxadan.
«Gecikdin, küs özündən:
Taxta çıxdı xəyanət.
Görəcək günlərin var.
Qalmadı daha taqət.»

Dədə Qorqudun nəğməsi

Kim deyir ki, ozan sözü
Doğru çıxmaz, yalan olar?
Təbib gəlsə, dərman deyər,
Əzrayıl can alan olar.
Dəryalar keç üzə-üzə;
Bıçaq batsın yaman gözə,
Aldanma gəl hər xoş sözə
İlan, əqrəb çalan olar.
Bil qədrini sədaqətin,
Aç gözünü həqiqətin,
Əlini kəs xəyanətin,
Uzansa, el talan olar.
Dədə Qorqud haqqı deyər,
Haqqı görən haqqı öyər,
Kim itirsə haqqı əyər,
Özü darda qalan olar.

ÖLÜMLƏ GÖRÜŞ

Qayalıqda gördü qızlar
Dirsə oğlu Buğacı.
Elə bil ki, yıxılmışdı

Gözəl bir sərv ağacı.
Ağ at yeri təpikləyir,
Kişnədirdi dağ-daşı.
Elə bil ki, ağlayırdı
Qardaş ölən qardaşı.
— Ağ at, yaxşı saxlamadın
 balamı.
Kim uçurtdu mənim uçmaz
 qalamı?!
Hansı namərd qıydı mənim
 oğluma?
Kəssin onu el çörəyi,
 salamı!

Zübeydə xatın
Susub diz çökdü,
Saçını yellər
Üzünə tökdü.

— Buğacım! —deyib
Hönkürdü ana.
Yaladı duz tək,
Yalvardı ona:
— Qara,qıyma gözlərini
Yuxu almış.
Aç bir, oğul!
Zülmətdəyəm,
Tez ol, işıq
Saç bir, oğul!

Bədəninədə canın varsa
Bildir mənə,
Qara başım qurban olsun,
Oğul, sənə...

Dərin nəfəs aldı Buğac,
İnildədi.

Uzaqlardan bir səs gəldi
Qulağına.

Gözlərinin çuxurunda
İki damcı gilələndi.

Durdu ana

Yana-yana

Üz tutdu Qazlıq dağına:

— Qazlıq dağı, Qazlıq dağı,

Axar sənın suların

Axar ikən axmaz olsun!

Qazlıq dağı,

Bitər sənın otların,

Bitər ikən bitməz olsun!

Qaçar ikən ceyranların,

Cüyürlərin,

Daşa dönsün, qaçmaz olsun!

Hardan gəldi bu dərd, bəla?

Bəlkə səndən xəbər ola,

Qazlıq dağı?!

Nə dağ dindi, nə daş,

Tökdü ana qan-yaş,

Bağrı başı yandı,

Dedi: — Kor olum kaş!..

Aslandanmı,

Qaplandanmı gəldi qəza,
Canım, oğul?!
Bədəninə canın varsa
Bildir mənə.
Qara başım qurban olsun,
Oğul, sənə!..

Gözlərini ağır-ağır
Açdı Buğac,
Qarşısında anasının
Kölgəsiydi,
Dağ küləyi saçlarını
Oynadırdı qulac-qulac,
Səs də onun—
Anasının öz səsiydi.

— Gəl, yaxın gəl!—
dedi Buğac—

Ağ südünü əmdiyim,
Ağ birçəkli, canım ana!
Axarlıqda suları sən
Qarğıslama!
Bu suların nə günahı?!
Bitərlikdə otları sən
Qarğıslama!
Bu otların nə günahı?!
Dağlardakı cüyürləri
Qarğıslama, canım ana,
Cüyürlərin nə günahı?!
Bu dağların
Aslanını, qaplanını

Qarğıslama,
Onların da yox günahı!
Qarğıslasan,
Öz atamı qarğışla sən
Bax, bu günah atamındır...
İnanmasan
Əfv et məni, bağışla sən!..

Yazıq ana! İnansınmı?
Yox! Ola bilməz!
Yox! Atanın öz oğluna
Əli var gəlməz!
Yəqin Buğac sayıqlayır
Özünü bilmir,
Ya da burda xəyanət var,
Düzünü bilmir...

— Canım ana, ağlama gəl!
Yanımdasan, gəlməz əcəl...
Dərin-dərin yuxudaydım,
Qorqud babam gəlib çıxdı.
Əllərindən öpdüm onun.
Mənə baxdı, gülümsündü.
«Qorxma, —dedi, —sənə məlhəm
Dağ çiçəyi, anan südü.»
O qeyb oldu, ayıldım mən.
Qulağıma gəldi səsin—
Lap uzaqdan həzin-həzin.
Ağlama sən, gözüm ana!..

Sel gələndə qabağını
Saxlamaq olmaz;

Ananın da gözlərindən
Sellər axırdı.
Ölüm gəlsə, qollarını
Bağlamaq olmaz;
Ölüm gəlib lap yaxından
Ona baxırdı.

Qorxdu ana, bədənində
Güləklər əsdi.
Kimsə ümid ağacını
Bir anda kəsdi,
Pıçıldadı qulağına:
—Ağır yara— ox yarası
Sağalarmı heç?!
Kürəyindən oxlananlar
Sağ qalarmı heç?!

Ana ilə
Ölüm durdu üz-üzə,
Hər ikisi
Həyatdan umacaqlı,
Biri sakit,
Sonsuz, dərin uçurum;
Biri dəniz,
Fırtınalı, acıqlı.

Birisində
Yaradanın qüdrəti,
Aydan arı,
Gündən duru, müqəddəs.

O birində
Dağıdanın hiddəti,
Yeyər—doymaz,
İnsanlara görünməz.
Ana yanır,
Tüstüsünü görən yox.
Oğul dərdi
Ürəyinə od salıb,

Əzabına
Bir təskinlik verən yox,
Dözə bilmir,
Ümid yeri azalıb.

—Dağlar dağımdır mənim,
Qəm oylağımdır mənim,
Ürəyim qan ağlayır,
Yaman çağımdır mənim.

Ölüm güldü.
Təkcə ana eşitdi.
Ürəyinə
Şaxta girdi, üşütdü.

Qiyyə qopdu,
Dağlar əsdi,
Uzaqlara çatıb, kəsdi.

— Aman, qız-laar!..
Ölür Buğ-aac!!!
Tez olun, te-eez!
Ona əlac!!!

Ölümlə güləşir
Buğac səhərdən.
Onu huş aparır,
Buraxmır yuxu,
Alıb caynağına
Bir quş aparır,
Göydən salır, dəycək
Atanın oxu.

— Yatma, igid balam,
Amandı, yatma!
Əlləri qoynunda
Anandı, yatma!

Səni belə görməyəydim,
Kor olaydım kaş,
Yağış olub ələnéydi
Üstümə dağ - daş!
Tanrım, aman!
Yandım, aman!..
Qızlar göz qırpımı
qanad açdılar,
Hərəsi bir qucaq
çiçək gətirdi.
Dağlar danışdı
çiçək dilində,
Bu nə hikmət idi,

bu nə ətirdi?!
Dağda kəkliklərin
ayaq basdığı
Kəkotu, qantəpər,
çobanyastığı
Olmuşdu ananın
əlində loğman.
Ölüm pusqudaydı
qorxsə da ondan.

Buğac sayıqladı,
Çırpındı bir an,
— Öldüm, anacan!..

Ana sıxdı döşlərini
Var gücü ilə,
Barmaqları, dodaqları
Qaralanacan...

Ölüm yenə xıslın-xıslın
Gülürdü ona:
— Sürün varmı?

Titrədirdi, elə bil ki,
Ölürdü ana,
Canında qarmı?

Ölüm birdən
Buğacını alıb gedər,
Bəs nə edər?!
Yazıq ana
Əl çatmaz ona!..

Al boyandı ovcundakı
Otlar, çiçəklər.
Sinəsində tufan qopdu,
Coşdu küləklər
Süzüldükcə ana südü
Otların üstə
Su səpildi köksündəki
Odların üstə...
Ana südü!
Səndən təmiz
Nə var dünyada?!
Səndən şirin, səndən əziz!
Heç gəlmir yada!
İliyimiz, sümüyümüz,
Qanımız səndən.
Hər ölümə can verməyən
Canımız səndən.
Müqəddəssən Günəş qədər,
Ey ana südü!
Səndən —ana məhəbbəti,
Ana öyüdü...

**DAYANMA,
TƏLƏS, OĞLUM!**

Gözlərinə inanmır heç
Zübeydə xatın:
Buğacdırmı yüyənindən
Tutan ağ atın?

Elə bil ki, görürmüş o
Ağır bir yuxu.
— Tuşlanarmı övlada heç
Atanın oxu?

Sual verib, cavab gəzir,
Soruşur ana.
Dözə bilmir, inanmır öz
Cavablarına.

— Qarışıbdır bir-birinə
Xəyanət, qəzəb...
— Nə deyiblər Dirsə xana?
Nə imiş səbəb?

— Söylə görüm, kim nə dedi,
Söylə, Dirsə xan?
— De Buğacı niyə vurdun,
Vurdun arxadan?

— Necə qıydın, insafsız ər,
Təkcə balama?!
İndi bildim: bir deyilmiş
Atayla ana!..

Buğac dərini fikrə gedib,
Çatılıb qaşığı.
Danışmır heç. Anasıyla
Gedir yanaşığı.
Suallara cavab gəzir
Zubeydə xatın.
Birdən durur, yüyənini
Çəkir tez atın.
— Tez gedək! Atandan
Nigaranam mən.
Açılmır ürəyim,
Bağrı qanam mən.
Tez gedək! Nəsə var
Onun başında....
Qızlar! Dalımca!
Çapdılar dördnala,
El gedən yola.
— Dayanın!..
Nədir o izdiham
Karvan yolunda?
O atlılar kimdir,
Bu nə səfərdir?
— Qabaqda Pezəvəng—

Özüdür ki, var!

Hamısı,hamısı

Bizimkilərdir!..

— Bəs yerdəki kimdir,

Qolları bağlı?..

Dirsə xan!.. Özüdür!..

Yazıq, zavallı!

—Nədir bu xəyanət

Oğuz elində?!

Dustaqdır Dirsə xan

Qırxlar əlində.

Göz yaşları tökdü

Zübeydə xatın,

Yalvardı oğluna

Hönkürdü qadın.

—Görmürsən, ay oğul,

Dünya necə dəyişdi?

Nələr çəkir başımız,

Bilmirəm bu nə işdi?

Qırx namərdin əlində

Əsir gedir Dirsə xan.

Qollar bağlı arxadan..

Dayanma, oğul, tələs!

Sən getməsən,

atanı

Heç kəs qutara bilməz!

Sən getməsən, ömürlük

Başıma qaxınc olar,

Atanın müsibəti

Oğula toxunc olar!

Atan sənə qıysa da,

Sən ona qıyma, oğlum!

Get, onu namərdlərin

Əlində qoyma, oğlum!..

Hönkürürdü ana—

Zübeydə xatın...

Dalınca baxırdı

Uçan ağ atın...

Ağ at uçur

Qanadları küləkdən,

Buğac qıcıb dişlərini,

Qorxusu yox fələkdən.

İçində bir tufan qopub,

Gah kükrəyir, gah yatır.

Elə bil ki, kürəyinə

Təzədən oxlar batır.

— Darda qoyma məni, Ağ at,

Qırqlar qaçır, tez ol, çat!

Əlimizdən buraxmayaq

Heç birini salamat!

Düşmən qaçır,

Dönüb baxmır dalına.

Ağ at uçur

Şimşək taxıb yalına.

KARVAN YOLU

Üç gün sonra

Gəlib çıxdı Qorqud baba

Əlində sazı.

Qayalarda əks elədi

Sözü, avazı:

— Dünya — böyük karvan yolu,

Gəlimlidir, gedimlidir.

Onun da bir son ucu var.

Ölümlüdür, itimlidir.

Yıxılmasın

Başı uca dağlarınız.

Qırılmasın

Qol-budaqlı bağlarınız.

Çaylarınız

Qurumasın, axar olsun,

Namərdləri

Yolunuzdan yıxar olsun.

Büdrəməsin

Çapdığınız ağ-boz atlar,

Can bir olsun

Bizim eldə ər-arvadlar.

Çarpışanda

Kütəlməsin qılinciniz,

Vurulmasın

Uçarınız, alıcınız.

Qorxaqları dost tutmayın

Verər bada,

Nadanlardan uzaq gəzin,

Gələr qada.

Saxlasın qoy haqqın gücü

Şərdən sizi,

Tufanlar da ayırmasın

Yerdən sizi.

Elə durun, gen dünyanız

Dar olmasın.

Övladınız el içində

Xar olmasın.

Dərdinizi açmayın siz

Namərd kəsə.

Mərd əl tutar, yıxılısanız,

Namərd kəsər.

Ucalardan uca tutun

Bu öyüdü:

İgidlərə halal olsun

Ana südü.

Yaxşı bilin özünüzün,

Sözünüzün qiymətini.

Özünüzdən uca tutun

El-obanın qeyrətini.

Dünya böyük karvan yolu,
Gəlirlidir, gedirlidir.
Onun da bir son ucu var,
Ölümlüdür, itirlidir.

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Muştuluq	5
Dağ döşündə	7
Ovda.....	15
Qalx, gedək!	21
Ölümlə görüş	23
Dayanma, tələs, oğlum!	31
Karvan yolu	36